

Soltész István okl. kohómérnök, az OMBKE exelnöke és tiszteleti tagja, a Csepel Vas- és Fémművek vezérigazgatója, kohó- és gépipari miniszter 2012. szeptember 15-én, életének 85. évében elhunyt. Temetése 2012. október 4-én a Farkasréti temetőben volt. A szertartáson az OMBKE nevében dr. Tardy Pál, a csepeli kollégák nevében dr. Albert Béla mondott búcsúztatót. Az OMBKE Fémkohászati Szakosztálya 2013. márciusi ünnepi ülésén fog megemlékezni Soltész Istvánról. Nekrológiát a következő közös számunkban közöljük.

Szaniszló Ágnes (1944–2012)

Szaniszló Ágnes okleveles kohómérnök élt 68 évet. Elment kedves „Ágikánk”, az évfolyam legszeretetteljebb tagja, s a minket legjobban szerető évfolyamtársunk.

Szaniszló Ágnes 1944. június 18-án Szöllöske helységben (ma Szlovákia) született.

1962-ben a miskolci Kilián György Gimnáziumban érettségizett. 1963-ban családi indíttatásra a műszaki pályát választotta. Felvették a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemre, ahol a Kohómérnöki Kar metallurgus szakán szerzett vas- és fémkohász diplomát.

1968-ban a Lenin Kohászati Művek nagyolvasztó gyáregység műszaki osztályán technológusi beosztásban kezdett dolgozni. 1975-ben gazdasági mérnök diplomát szerzett, s ezután a Beruházási Igazgatóság pénzügyi osztályára helyezték. Az LKM és jogutódjainál 1985-től egészen nyugdíjba vonulásáig, 1995-ig, osztályvezetőként tevékenykedett.

A '80-as években kiemelkedő szakmai munkát végzett az LKM kombinált acélmű beruházásának előkészítésében és megvalósításában. Később részt vett a folyamatos acélöntőmű korszerűsítésének további két szakaszában, a durvahengermű léptető gerendás izzítókemence telepítésében, az UHP-kemence intenzifikálásának kidolgozásában és a nagyolvasztók korszerűsítésében. Fegyelmzett, precíz munkájának köszönhető, hogy a vállalat a beruházási költségek kifizetését rendszerben, ütemesen teljesítette. Szigorú pénzügyi fegyelmet tudott tartani. Gazdasági szaktanácsai miatt az ÁTB, a kormány és az OMF részére szükséges előterjesztések kialakításában meghatározó személylé vált.

Nagy odaadással, körültekintéssel,

hihetetlen szorgalommal és munkabírással dolgozott, nem egyszer éjszaka kába menőben. Munkája elismeréséül több vállalati és miniszteri kitüntetést kapott.

Kiváló emberi kapcsolatai és segítőkészsége miatt nagy népszerűségnek örvendett a gyárban. Szaniszló Ágnes jó humorú, örök vidám, szorgalmas volt. Mindenki kedvelte szerénységéért, emberségességéért, természetes viselkedéséért.

Az OMBKE-be 1968-ban lépett be. Több mint 20 éven keresztül a Diósgyőri Helyi Szervezet vezetőségi tagja volt. A miskolci konferenciák szervezésében nagy részt vállalt. 2008-ban megkapta a 40 éves OMBKE-tagságért járó Sóltz Vilmos-emlékérmet.

Kiemelkedő érdemei voltak a Központi Kohászati Múzeum és az Öntődei Múzeum működési feltételeinek biztosításában. A sporttal is foglalkozott, tagja volt a DVTK ellenőrző bizottságának.

2012. június 16-án halt meg, temetése 2012. június 25-én, Miskolcon a Vasgyári temetőben a református egyház szertartása szerint volt. Szeretett családja, rokonai, barátai, munkatársai és tanuló társai vettek tőle végső búcsút. Hamvait évfolyamtársai a Selmeci Akadémia hagyományai szerint klopacska hangjai mellett kísérték a sírig.

Óriási szíve volt, de az élet további folytatásához már nem volt elég ereje.

Kedves Ági! Pihenj békében, mi soha nem felejtünk el, mindig emlékezni fogunk Rád!

Utolsó jó szerencsét!

 Schmidt György

Enyingi Kálmán (1932–2012)

1932. szeptember 7-én született Lencsetomajon. A sümegi Kisfaludy Sándor Gimnáziumban érettségizett 1952-ben. Utána a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Karán folytatta a tanulmányait technológus szakon, és ott kapott diplomát 1957-ben.

Az üzemi munkát a Győri Rába Magyar Vagon- és Gépgyárban kezdte el művezetőként, majd anyagtechnológusként. 1961 decemberében kinevezték a gyár újonnan épült hőkezelő üzemébe üzemvezetőnek, ahol 1965 januárjáig dolgozott. Azután fejlesztőmérnöki beosztást kapott az induló Rába-Man Motorgyár Licencátvételi Főosztályán. 1969 júniusától a Győri Mezőgépgyárban az általa tervezett anyagvizsgáló laboratórium vezetője

lett. 1966-ban a Miskolci Egyetemen kohóipari gazdasági mérnök diplomát szerzett. 1971 októberétől a vállalatnál szervezési és ellenőrzési főosztályvezetőnek nevezték ki.

1976-tól a Győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola Anyagismeret és Technológia Tanszékén adjunktus volt, ahol hőkezelés és fémes szerkezeti anyagok tantárgyakból tartott előadásokat. 1992-ben kerkedvezményes nyugdíjba vonult. 1999-től Győrben, az X-Meditor Lapkiadó Kft. kiadásában megjelentetett „Autótechnika” című szakmai folyóiratba anyagtechnológiai tárgyú tanulmányokat készített.

Enyingi Kálmán 2012. január 2-án hunyt el.

Emlékét megőrizzük.

Pöstényi Balázs (1936–2012)

Halálhíre váratlanul ért bennünket, noha tudtuk, hogy néhány, az életkorával járó betegséggel küszködött. Május 18-án a Technika Házában már e miatt nem tudta átvenni a 40 éves OMBKE tagságáért odaítélt Sóltz Vilmos-emlékérmet. Egy héttel ezután kórházba került, gyenge volt, végül légszomja támadt és június 2-ára örökre elaludt. Elmondható, hogy tartalmas, teljes életet élt.

Hetvenötödik születésnapja alkalmából múlt évi 5. számunkban köszöntöttük Őt és méltattuk kiemelkedően eredményes szakmai életpályáját. 1960 és 1996 között mindvégig a Dunai Vasműben munkálkodott. Szorgalma, higgadsága és vezetői alkalmassága gépészmérnökként gépész és kohász szakterületek irányítására egyaránt alkalmassá tették. Így volt gépészeti műszakos üzemvezető és vezető technológus a hengerműben, a kohászati gyárrészleg (a kohó-, a tűzálló- és az acélmű gyáregységek) vezetője 1974–1983 között, majd 13 éven át a központi karbantartás főmérnöke, ill. vezetője. Minden területen tehetséges munkatársakkal vette körül magát, mindenki véleményére odafigyelt, a jó szándékú javaslatokat igyekezett hasznosítani. Emberséges, a dolgokat esetenként ironikusan megközelítő, jó kollegaként ismerte mindenki, de a mun-

kában volt tartása és tudott távolságot tartani, így nem hozott elfogult, részrehajló döntéseket.

Teljesítményét felettesei nagyszámú kitüntetéssel is elismerték. Egyebek mellett megkapta a Munka Érdemrend ezüst fokozatát és 2000-ben a Dunaferri Díjat is.

Kedveltük Őt, mindannyiunk számára Ő „a Balázs” volt.

A gyári teendők sokasága miatt időnként kevesebb ideje maradt a családjára, de megértő felesége, Marika segítségével két leánygyermeket oldott légkörben, szeretetben neveltek fel. Két unokáját imádtá, tőlük idős napjaiban sok szeretetet kapott.

A dunaújvárosi temetőben nagy részvét mellett június 14-én búcsúztattuk. Ravatalánál gépész munkatársai és az OMBKE tagjai álltak díszőrséget. Vezetőtársai képviselőként Tenyér Misi megható szavakkal idézte az átélt közös élményeket. Urnáját kohász díszgyenruhások sorfala közt kísértük a családi sírhoz. Több száz gyászoló vett Tőle végső búcsút és nyilvánította részvétét családjának.

Kedves Balázs! Munkatársaid és a magam nevében is kívánom, nyugodj békében, s ezzel mondok kohászok-szöntéssel utolsó jó szerencsét.

Dr. Takács István

Prohászka János (1920–2012)

Október 22-én elhunyt Prohászka János, az MTA rendes tagja, a BKL Kohászat szerkesztőbizottságának egykori elnöke. Az egész kohásztszadalom búcsúzik tőle.

1920. április 26-án született Budapesten. Nagytétényben nőtt fel, járt iskolába, alakította meg társaival az élete végéig működő cserkészcsapatát, s itt kezdett el kétkezi munkásként dolgozni. A második világháború idején a hadiüzemként működő Magyar Optikai Művek munkása volt. 1950-ben szerzett gépészmérnöki oklevelet a budapesti Műegyetemen, a Gillemot-tanszéken. Kiváló teljesítménye eredményeként az első aspiránsok egyike lett a Vasipari Kutató Intézetben, ahol Gillemot, Verő, Geleji, Zorkóczy és Millner professzor segítségével vált nagyon gyorsan az anyagtechnológia elkötelezett kutatójává.

1956-ban kitűnő eredménnyel védte meg „A titán hatása az acélban lezajló széndiffúzió sebességére és a betétben edzhető acélok tulajdonságaira” című kandidátusi értekezését. Tudományos kutatóként dolgozott a Híradástechnikai Kutatóintézetben (1955–57), majd az MTA Műszaki Fizikai Kutatóintézete tudományos osztályvezetőjeként a volfrámkutatás egyik vezetője volt. Fontos szerepet játszott az anyagtudomány fémfizikai szemléletének korszerűsítésében az 1963-ban megvédett akadémiai doktori értekezése: „Diszlokációk képződése a dendrites kristályosodás során”.

1970-ben választották az MTA levelező tagjává, majd 1982-ben az MTA rendes tagja lett. Tagja volt az MTA elnökségének, majd az 1990-es években, két cikluson át a Műszaki Tudományok Osztályának elnöke (1993-1999).

Tudományos elismertsége eredményeként hívták meg a Műegyetemre tanszékvezető professzornak; a Villamosipari Anyagtechnológia Tanszék-re, 1964-ben. Ezt a tanszéket 1986-ig

vezette, egyetemi tanárként pedig 1990-ig dolgozott a Gépészmérnöki Karon. Meghatározó tudományos vezetője és példaképe volt a budapesti és a miskolci műegyetemen még ma is dolgozó számos egyetemi oktatónak és kutatónak. Az 1960-as évek elejétől 2001-ig írt tankönyvei még ma is nélkülözhetetlen segítséget jelentenek a gépészmérnök és a villamosmérnök egyetemi hallgatók számára az anyagtechnológiai alapok megismerésében.

Tudományos alkotói és egyetemi oktatói szemléletére rendkívül erős hatást gyakorolt az 1966–67-ben, a Harvard Egyetemen vendégprofesszorként eltöltött időszak. A fizikai és a mechanikai metallurgia olyan kiválóságaival dolgozott együtt, mint Bruce Chalmers, David Turnbull, Morris Cohen, John Werner Cahn.

Tanszékvezetői feladata mellett 1971 és 1977 között igazgatóhelyettese, 1977-től 1986-ig igazgatója volt a Mechanikai Technológiai és Anyagszerkezetani Intézetnek, valamint 1977-től 1995-ig vezette a tanszéken működő akadémiai, Fémtechnológiai Kutatócsoportot. Teljes aktivitású kutató professzorként végzett munkáját e kutatócsoportban fejezte be 2005-ben.

Prohászka János a magyar műszaki anyagtudomány egyik legmeghatározóbb szereplője volt. Mérnökgenerációk szemléletét formálta az anyag és a technológia jelentőségének felismerésére. Méltán számíthat a szakma örök tiszteletére.

✍ Dobránszky János

Dr. Prohászka Jánost 2012. november 10-én helyezték örök nyugalomba a Farkasréti temetőben.

Sírjánál Gyulai József, Dévényi László és Tóth László búcsúztatta az MTA, a munkatársak és a tanítványok nevében.

Nyugodjék békében!

60 éves fennállását ünnepelte az öntészeti szakosztály

Az OMBKE öntészeti szakosztálya alapításának 60. évfordulója alkalmából 2012. szeptember 22-én tartotta ünnepi megemlékezését az Öntödei Múzeumban. A szakosztály vezetőségi tagjaiból, aktivistáiból alakult szervezőbizottság néhány hónappal előbb vállalta, hogy az 50. évforduló óta eltelt évtizedre emlékezve ismét egy emlékeztető eseményt szervez.

Az ünnepi ülésre meghívtuk a szakosztály tagjait, köztük tiszteleti tagjainkat, az egyesület vezetőit, választmányát, a pártoló tagvállalatok képviselőit, a múzeum vezetőit. Vendégeink voltak a Magyar Öntészeti Szövetség elnöke és ügyvezetője, a társszakosztályok képviselői, valamint a miskolci és dunajvárosi kohász oktatók és hallgatók képviselői.

Az ünnepség dr. Vörös Árpád tiszteleti tag beszédével kezdődött, „Az öntészeti szakosztály 60 éve képekben” című fotókiállítás megnyitójával. A dr. Lengyelné Kiss Katalin által összeállított tablók felidéztek a kezdeteket, a hat évtized eseményeit. A köszöntő tablón annak a 19 cégnek, magánszemélynek és intézménynek a neve szerepelt, akik a méltó ünnepi megemlékezéshez és az erre az alkalomra összeállított kiadvány, a BKL Kohászat 64 oldalas különszámának finanszírozásához nyújtottak támogatást.

Az ünnepi ülés Katkó Károly szakosztályelnök üdvözlő szavaival folytatódott. Beszédében visszatekintett az alapítás körülményeire, a szakosztály 60 év alatt folytatott tevékenységére. A szakmai és egyesületi munka 29, döntően vállalatokhoz kapcsolódó helyi szervezetben és a szakterületek szerinti hét szakcsoportban folyt. Az öntészek először 1959-ben rendeztek országos szakmai konferenciát, melyet Magyar Öntőnap néven még 20 követett, összesen közel 5800, köztük mintegy 400 külföldi résztvevővel. Kiemelte a soproni temper- (majd vasöntészeti) és mintakészítő napok, a csepeli fejlesztési szemináriumok, a győri járműgyártási napok, a nyomásos- és fémöntészeti napok, a diósgyőri mintakészítő napok, a szigetközi szakmai napok jelentőségét, s a társadalmi eseményeket, így a 2000-tól évente megtartott öntész bálót. Nemzetközi vonatkozásban nagy jelentőségű, hogy 1978-ban és 1998-ban szakosztályunk rendezte az öntészeti világkongresszust, ill. 1987-ben dr. Vörös Árpád személyében magyar elnöke is volt a világ öntészeti szakembereit összefogó CIATF szervezetnek.

„Az elmúlt 60 év során jelentős változások történtek társadalmunkban, eredményekben gazdagabb, sikeresebb időszakok és nehéz, problémákkal terhelt idők váltották egymást. Elég csak a közelmúlt privatizációs eseményeire gondolnunk. Az egyesület, a szakosztály megléte, az itt kialakult szakmai és baráti közösségek sok kollégát, tagtársunkat

átsegítették az adott időszak nehézségein. A szakosztály vezetése ezen emlékülés megrendezésével szeretne emlékezni az elődeink által elért eredményekre és tisztelni azon kollégák emlékét, akik áldozatos munkájukkal megszervezték az öntészeti szakma összefogását, szervezték a szakosztály életét. Kívánom, hogy az eredményekben és sikerekben gazdag 60 év tapasztalata legyen segítségünkre, hogy szakosztályunk életében legalább ilyen, vagy még sikeresebb 60 év következzen.”

Az üdvözlést követően a klopacska hangjai mellett, dr. Takács Nándor felolvasásában emlékeztünk meg az utóbbi tíz évben elhunyt tagtársainkról.

A meghatározó pillanatok után dr. Nagy Lajos, az OMBKE elnöke és dr. Sohajda József, a MÖSZ elnöke köszöntötte meleg szavakkal a szakosztályt. Mindketten az olyan szakmai-társadalmi civil szerveződések fontosságáról beszéltek, mint amilyen az egyesület is. Az ilyen szervezetek nélkülözhetetlenek a szakmai információk terjesztésében, a szakmaszeretet elmélyítésében. Örülhetünk annak, hogy mindig voltak áldozatkész, a többiekért tenni akaró és tevékenykedő kollégák, akik továbbvitték az elődök munkáját, szívügyüknek tekintették az egyesületi tevékenységet.

A köszöntések után Katkó Károly a szakosztály tevékenységéről, dr. Hatala Pál, a MÖSZ ügyvezető igazgatója a hazai öntvénygyártás helyzetéről és dr. Dül Jenő c. egyetemi tanár a szakmai felsőoktatásról tartott nagy érdeklődéssel kísért vetített képes előadást. Ezek megjelentek a már említett BKL különszámában is. A kiadvány további fejezetei fényképekkel gazdagon illusztrálva ismertetik a hatodik évtized krónikáját, a szervezeti és szakmai élet jellemzőit, a szaklap történetét, a magyar öntészeti kiadványokat, a szakmúzeum tevékenységét és a nemzetközi szervezetekben folytatott munkát.

Ezután egyesületünk elnöke z. Zorkóczy Samu-emlékérem kitüntetését nyújtotta át dr. Sohajda Józsefnek és OMBKE emléklap kitüntetését Demeter Lajosnak, az apci helyi szervezet elnökének. A 2002-ben alapított OMBKE Öntészeti Szakosztályért-érem kitüntetését Bán Attila, Csukásné Kővári Etelka, Sipos István és Szarka István tagtársunk vehette át a 10 év alatt leghosszabb ideig szakosztályelnökként tevékenykedő dr. Sohajda Józseftől.

A Miskolci Egyetem és a Csepel Metall Öntöde Agricola könyve alapján készült öntöttvas metszetekkel, a Nehézfémöntöde bronz emléklappal, az L-Pivo Öntöde pedig öntött emléktárggyal ajándékozta meg a szakosztályt.

A szakosztályelnök zárszava és a szakmai himnuszok elhangzása után 12

egyenruhás fiatal egyszerre koszorúzta meg a múzeum kertjében álló 11 híres kohász és öntész mellszobrát, valamint a múzeumalapító Kiszely Gyula emléktábláját, s emlékük előtt dr. Ládai Balázs cantus praeses intonálásával „A mindnyájan jártunk egyszer az Akadémián” című dal eléneklésével tisztelegünk.

A szakosztály vezetősége által adott állófogadás, a közös beszélgetések, az idős kollégákkal való találkozások, a régi fényképalbumok lapozgatása, valamint a szakmúzeumi környezet a mintegy 120 résztvevő számára az együvé tartozás megerősítésének élményét adta. A jó hangulatú és az eseményhez méltó ünnepség, a kiadvány és a kiállítás megvalósításáért köszönet illeti dr. Bakó Károly, dr. Dül Jenő, Fegyverneki György, dr. Hatala Pál, Huszics György, Katkó Károly, dr. Lengyel Károly, dr. Lengyelné Kiss Katalin, Schudich Anna, dr. Sohajda József és dr. Vörös Árpád tagtársakat, a csepeli helyi szervezet tagjait és a múzeum munkatársait.

Az „50 éves az OMBKE Öntészeti Szakosztálya” című könyv, valamint a 60. évfordulóra megjelentetett BKL különszám a www.ombkenet.hu honlapon érhető el.

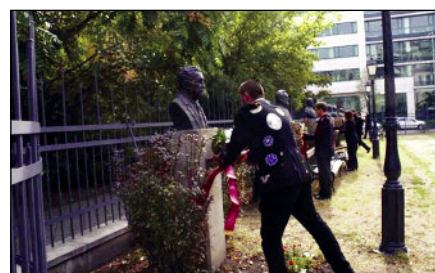
LKK

■ Dr. Nagy Lajos OMBKE-elnök köszönti a szakosztályt. Katkó Károly, az Öntészeti Szakosztály elnöke és dr. Sohajda József MÖSZ-elnök foglalnak helyet az elnöki asztalnál

■ Dr. Hatala Pál előadását hallgatják a megjelentek

■ A hallgatók elhelyezik a tiszteletadás koszorúját

Szemelvények kohászatunk múltjából

Libetbánya (németül Libethen, szlovákul Ľubietová)

A Zólyom vármegyei Libetbányát német hospesek alapították a 13. században, 1382-ben szabad királyi bányaváros lett. Aranybányái kimerülvén, a vasbányászatra tértek át, egy bucakemencét és hámort 1632-ben említenek először. Ennek helyén 1692-ben építtetett fel a kamara, a sziléziai *Carl Philip Kropf* kezdeményezésére, egy 7 láb magas és 1 láb 8 hüvelyk széles nagyolvasztót, amely az első volt Magyarországon. A kohó 13 fős személyzetét Kropf Jägerdorfból hozta magával. Naponta 8–9 bécsi mázsa nyersvasat termeltek, amely jelentős foszfortartalma miatt jól önthető volt, közvetlenül a nagyolvasztóból tűzhelylapot, konyhai edényt, mozsarat öntöttek. Miután Kropf viszonya a kamarai tisztviselőkkel és a munkatársaival megromlott, 1695 végén hazament Sziléziába, s a nagyolvasztó rövidesen leállt. A Rákóczi-szabadságharc alatt, 1704 szeptemberétől 1708 őszéig ágyúgolyót és bombát öntöttek a kurucoknak, majd ezek visszavonulása után, a szatmári békéig a császáriak számára.

1. kép. A háromvízi helyreállított nagyolvasztó

Modori Keller Sámuel beszercebányai polgár odaváló kereskedővel, valamint Beszercebánya és Libetbánya város részvételével egy bányatársulatot alapított, és 1726-ban a régi helyett új, nagyobb kohót helyezett üzembe Libetbányán, amely évente 36 hétig dolgozott, és hetente 80–100 mázsa vasat termelt. Erről *Francisci András* – az első magyarországi vaskohászati üzemleírásban – többek között ezeket írta: „Az olvasztó jósága következtében öntenek különféle csatornákat, csöveket és teherfelvonó csigákat, melyeket Selmecebányára és Óhegyre szállítanak a vízemelő gépekhez; továbbá üstöket, fedőket, vedreket, olajtartókat, háromlábú lábasokat, mozsarakat s más efféléket.” A nyersvas fennmaradó részét frissítésre a kosztivjarszkai hámorba vitték. A társulat a Libetbányától délre fekvő Pojnikon is létesített egy nagyolvasztót. A kamara 1767-ben betársult a vállalkozásba, s megszerezve a kuxok (bányarészvények) többségét, a két vasművet a rhónici igazgatás alá rendelte. Libetbányán 1774–86 között – nem számítva néhány rövidebb üzemszünetet – az évi vastermelés 4200 mázsa körül járt.

Egy libetbányai és beszercebányai polgárok által alapított társulat Libetbánya keleti határában, Háromvízen (Trivody) is üzembe helyezett 1797-ben egy nagyolvasztót (1. kép). Mivel hámor létesítésére a kamarától nem kaptak engedélyt, a termelt nyersvas kétharmad részét áruba bocsátották, a többiből öntvényeket gyártottak. Az 1840-es években a kohó *Prihradny Dániel* és *Würsching Péter* tulajdonába került, akik Bujakova határában frissítőhámort és hengerművet létesítettek. 1846-ban 8600 mázsa nyersvasat és 3600 mázsa öntvényt gyártottak. A háromvízi kohó 1868-ban már üzemben kívül volt, maradványa ma ipartörténeti emlék.

A libetbányai vasművet a kincstár 1859–61 között felújította, de a termelés így sem érte el a nagyolvasztó teljesítőképességének felét, mivel a nyersvaskihozatal a kis vastartalmú érc miatt 30% alatt volt. Az öntödében két kupolákemencét létesítettek. 1868-ban 60 t öntvényt készítettek, főleg a környék igényeinek kielégítésére, 730 t nyersvasat pedig a vaskovai frissítőhámorokban dolgoztak fel. 1907-ben még 1035 t nyersvasat és 202 t öntvényt gyártottak Libetbányán, két év múlva azonban végképp megszüntették a nagyolvasztó működését.

✍ K. L

Források

Heckenast G.: A magyarországi vaskohászat története a feudalizmus korában. Bp., 1991.

Szterényi J. (szerk.): A magyar korona országainak gyáripára az 1898. évben. II. füzet. Vas- és fémipar I. Bp., 1911.

Dejny hutníctva na Slovensku. Košice, 2006.